

Лисьонкова Наталія Миколаївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління державними і корпоративними фінансами
Український державний університет залізничного транспорту*

Лысенкова Наталия Николаевна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры управления государственными и корпоративными финансами
Украинский государственный университет железнодорожного транспорта*

Lysonkova Nataliia

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Public and Corporate Finance Management
Ukrainian State University of Railway Transport*

Масалигіна Вікторія Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління державними і корпоративними фінансами
Український державний університет залізничного транспорту*

Масалыгина Виктория Владимировна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры управления государственными и корпоративными финансами
Украинский государственный университет железнодорожного транспорта*

Masalyhina Viktoriia

*PhD, Associate Professor of the Department of
Public and Corporate Finance Management
Ukrainian State University of Railway Transport*

Верцанов Антон Сергійович

*магістрант кафедри управління державними і корпоративними фінансами
Українського державного університету залізничного транспорту*

Верцанов Антон Сергеевич

*магистрант кафедры управления государственными и корпоративными финансами
Украинского государственного университета железнодорожного транспорта*

Viertsanov Anton

*Master of the Department of the Department of
Public and Corporate Finance Management
Ukrainian State University of Railway Transport*

DOI: 10.25313/2520-2294-2019-12-5476

**ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ
СПРОЩЕНОГО АЛГОРИТМУ**

**ОЦЕНКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ СУБЪЕКТА
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
НА ОСНОВЕ УПРОЩЕННОГО АЛГОРИТМА**

EVALUATION OF THE FINANCIAL CONDITION OF A SUBJECT BUSINESS ACTIVITIES BASED ON SIMPLIFIED ALGORITHM

Анотація. В умовах жорсткої ринкової конкуренції кожен суб'єкт підприємницької діяльності мусить постійно стежити за ситуацією на ринку і забезпечувати високу конкурентоспроможність власної продукції. Одним із інструментів оцінки реальної конкурентоспроможності та уникнення ризикових ситуацій в діяльності є діагностика фінансового стану суб'єкта господарювання.

Вітчизняні вчені внесли істотний вклад в побудову систематизованого теоретико-методологічного підґрунтя дослідження фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності та постійно поглиблюють його за різними аспектами оцінки фінансового стану. Ці напрями наукових досліджень мають важливе значення для підвищення ефективності управління діяльністю суб'єктів різних організаційних форм та видів власності в умовах ринку.

Стаття присвячена подальшому удосконаленню методики оцінки фінансового стану з метою її спрощення та можливого використання в практичній діяльності суб'єктів господарювання для прийняття своєчасних управлінських рішень.

Запропоновано методичний підхід до формування спрощеного алгоритму оцінки фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності на основі методу експертних оцінок. Обґрунтовано з високою вірогідністю та достовірністю відбір найбільш впливових на фінансовий стан критеріїв його оцінки. Виконано оцінку фінансового стану конкретного суб'єкта підприємницької діяльності за скороченою методикою та класичною багатокритеріальною методикою. Опробуванням доведено збіг результатів оцінки фінансового стану та зроблених висновків за двома методиками. Підтверджено розрахунками можливість використання на практиці скороченої методики оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання. Рекомендовано впроваджувати розроблений алгоритм спрощеної методики оцінки фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності в проведення моніторингу за його діяльністю з метою своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності продукції та уникнення ризикових кризових ситуацій в умовах ринку.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану, спрощений алгоритм, метод експертних оцінок, відбір критеріїв, оперативний моніторинг.

Аннотация. В условиях жесткой рыночной конкуренции каждый субъект предпринимательской деятельности должен постоянно следить за ситуацией на рынке и обеспечивать высокую конкурентоспособность своей продукции. Одним из инструментов оценки реальной конкурентоспособности и избежания рискованных ситуаций в деятельности является диагностика финансового состояния предприятия.

Отечественные ученые внесли существенный вклад в построение систематизированной теоретико-методологической основы исследования финансового состояния субъектов предпринимательской деятельности и постоянно углубляют ее по различным аспектам оценки финансового состояния. Эти направления научных исследований имеют важное значение для повышения эффективности управления деятельностью субъектов различных организационных форм и видов собственности в условиях рынка.

Статья посвящена дальнейшему совершенствованию методики оценки финансового состояния с целью ее упрощения и возможного использования в практической деятельности субъектов хозяйствования для принятия своевременных управленческих решений.

Предложен методический подход к формированию упрощенного алгоритма оценки финансового состояния субъекта предпринимательской деятельности на основе метода экспертных оценок. Обоснованно с высокой вероятностью и достоверностью отобраны наиболее влияющие на финансовое состояние критерии его оценки. Выполнена оценка финансового состояния конкретного субъекта предпринимательской деятельности по сокращенной методике и классической многокритериальной методике. Апробированием доказано совпадение результатов оценки финансового состояния и сделанных выводов по двум методикам. Подтверждено расчетами возможность использования на практике сокращенной методики оценки финансового состояния предприятия. Рекомендовано внедрять разработанный алгоритм упрощенной методики оценки финансового состояния субъекта предпринимательской деятельности в проведение мониторинга за его деятельностью с целью своевременного принятия эффективных управленческих решений по повышению конкурентоспособности продукции и избежания рискованных кризисных ситуаций в условиях рынка.

Ключевые слова: финансовое состояние, оценка финансового состояния, упрощенный алгоритм, метод экспертных оценок, отбор критериев, оперативный мониторинг.

Summary. *In the conditions of fierce market competition, each entrepreneur must constantly monitor the market situation and ensure the high competitiveness of their products. One of the tools for assessing real competitiveness and avoiding risk situations in activities is the diagnosis of the financial condition of the enterprise.*

Domestic scientists have made a significant contribution to the construction of a systematic theoretical and methodological basis for studying the financial condition of business entities and are constantly deepening it in various aspects of assessing the financial condition. These areas of scientific research are important for increasing the efficiency of managing the activities of subjects of various organizational forms and types of ownership in a market environment.

The article is devoted to further improvement of the methodology for assessing the financial condition in order to simplify it and possibly use it in the practical activities of business entities for making timely management decisions.

A methodological approach to the formation of a simplified algorithm for assessing the financial condition of a business entity based on the method of expert assessments is proposed. Substantially with high probability and reliability, the criteria for its assessment that are most affecting the financial condition were selected. An assessment of the financial condition of a particular business entity was carried out using the reduced methodology and the classical multi-criteria methodology. Testing proved the coincidence of the results of the assessment of the financial condition and the conclusions made by two methods. Confirmed by the calculations, the possibility of using in practice a reduced methodology for assessing the financial condition of an enterprise. It was recommended to implement the developed algorithm of a simplified methodology for assessing the financial condition of a business entity in monitoring its activities in order to timely make effective management decisions to increase the competitiveness of products and avoid risky crisis situations in market conditions.

Key words: *financial condition, financial condition assessment, simplified algorithm, expert assessment method, selection of criteria, operational monitoring.*

Постановка проблеми. Деякі аналітики при оцінці фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності дотримуються думки, що для отримання достовірної інформації щодо їх фінансової можливості, слід визначати якомога більшу кількість різноманітних показників (коефіцієнтів), які всебічно характеризують діяльність суб'єкта. Але такий підхід не завжди обґрунтований, оскільки використання єдиної типової методики розрахунку груп показників не враховує специфіку та особливості функціонування підприємницької діяльності, її масштаби та завдання проведення аналізу фінансового стану.

Крім того, розрахунок великої кількості коефіцієнтів не повинен бути самоціллю, бо це вимагає значних витрат часу, уповільнює прийняття оперативних управлінських рішень, знижує результативність фінансового моніторингу, не сприяє зростанню в цілому ефективності підприємницької діяльності.

Тому, щоб раціонально організувати процес оцінки фінансового стану суб'єкта підприємництва, слід розробити такий методичний підхід, який би враховував особливості та розміри підприємницької діяльності, дозволяв спростити аналітичні розрахунки, надав можливість оперативно виявляти слабкі боки діяльності, уникнути господарських ризиків як власно для підприємця, так і для його ділових партнерів, обґрунтовано визначати шляхи підвищення її ефективності та перспективи зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вирішенні різноаспектних проблем організаційно-

економічного вдосконалення діяльності суб'єктів підприємницької діяльності особливе місце займають дослідження питань оцінки їх фінансового стану. Велике значення для сучасної науки і практики в цій сфері мають наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених О. Я. Базилінської [1], І. О. Бланка [2], В. В. Ковальова [3], Т. Д. Косової [4], Г. О. Крамаренко [5], А. М. Поддєрьогіна [6], Ю. С. Цал-Цалко [7], В. В. Шеремета [8] та ін. Ці автори заклали теоретичні основи оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, всебічно та глибоко дослідили сутність основних понять та категорій комплексної оцінки фінансового стану, науково обґрунтували напрями, зміст критеріїв і методику проведення аналізу.

В більшості останніх досліджень вчених-економістів розглядаються методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління суб'єктами підприємницької діяльності в умовах ринку, вони направлені на удосконалення окремих напрямків аналізу та системи показників фінансового стану суб'єктів з огляду ефективності використання фінансових ресурсів [9–11].

При всій значимості проведення наукових досліджень існують проблеми в застосуванні діючих методик оцінки фінансового стану, які пов'язані з використанням в аналізі значної кількості та різноманіття критеріїв, що ускладнюють власно процедуру оцінки у практичній діяльності суб'єктів господарювання. Тому вирішення завдання, поставленого в статті, є актуальним і своєчасним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) Ціллю даної статті є розробка спрощеної методики аналізу та оцінки фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності з метою підвищення ефективності моніторингу за його діяльністю та своєчасного прийняття оперативних управлінських рішень для уникнення кризових ситуацій в діяльності суб'єкта.

Виклад основного матеріалу. В основу методики спрощеного аналізу фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності повинен бути закладений науковий підхід, який би дозволив здійснити відбір із багатьох критеріїв різних груп оцінки фінансового стану таких показників (коефіцієнтів), результати аналізу яких був би достатнім для поширення їх на всі сторони діяльності конкретного підприємства (фірми).

Для виконання даної задачі пропонується використання класичного методу експертних оцінок — одного з основних методів науково-технічного прогнозування, який ґрунтується на припущенні, що на основі думок спеціалістів-експертів можна побудувати адекватну модель майбутнього розвитку об'єкту [12, с. 46].

Проведення експертизи здійснюється за такими етапами:

- відбір експертів із числа осіб, компетентних у досліджуваній галузі та їх опитування за методом Дельфи;
- опитування експертів за методом Дельфи та ранжирування чинників експертами;
- обробка інформації, отриманої від експертів;
- перевірка узгодженості й вірогідності експертних оцінок;
- використання результатів розрахунків при побудові спрощеної системи аналізу фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності.

На першому етапі у якості експертів були відібрані особи, які компетентні у питанні, що розглядається — аналітики — практики (співробітники банку), викладачі профільних дисциплін університету.

Ступінь кваліфікації кожного експерта оцінювалась за допомогою коефіцієнта компетентності (K), який визначався за формулою (1):

$$K = 0,5(K_i + K_a), \quad (1)$$

де K_i — коефіцієнт інформованості з досліджуваного питання, одержуваний на основі самооцінки експерта за десятибальною шкалою (O_c):

$$K_i = O_c * 0,1 \quad (2)$$

K_a — коефіцієнт аргументації, одержуваний з еталонної таблиці в результаті підсумовування балів.

Результати самооцінки компетентності експертів наведено в таблиці 1.

З урахуванням самооцінки експертів, а також таких характеристик, як конформізм, конструктивність мислення, колективізм, відношення до експертизи, креативність, відібрано п'ятеро експертів, які мали найбільше значення коефіцієнта компетентності в інтервалі від 0,675 до 0,925.

За допомогою методу експертних оцінок можливо виконати процедуру відбору з великого переліку критеріальних показників фінансового стану найважливіших чинників, які надалі, в залежності від ступеня їх впливу, доцільно буде включити до спрощеної методики оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання.

Опитування експертів здійснювалось за допомогою метода Дельфи [12, с. 165]. Взагалі, суть експертної процедури полягає в тому, що експертам пропонується оцінити вплив кожного з визначених чинників на досліджуваний економічний показник шляхом присвоєння їм відповідних місць в залежності від ступеня впливу. Треба провести процедуру

Таблиця 1

Результати самооцінки кандидатами в експерти власної компетентності

Експерт	Джерела аргументації та ступінь впливу на думку експерта, бали					Коефіцієнт аргументації, K_a	Коефіцієнт інформованості, K_i	Коефіцієнт компетентності K
	Проведений теоретичний аналіз	Виробничий досвід	Узагальнення вітчизняних авторів	Узагальнення закордонних авторів	Інтуїція			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	0,2	0,5	0,05	0,05	0,05	0,85	0,8	0,825
2	0,1	0,4	0,05	0,05	0,05	0,65	0,7	0,675
3	0,2	0,5	0,05	0,05	0,05	0,85	0,9	0,875
4	0,3	0,5	0,05	0,05	0,05	0,95	0,9	0,925
5	0,2	0,4	0,05	0,05	0,05	0,75	0,8	0,775

Джерело: сформовано авторами

ранжирування чинників, тобто присвоїти їм місця в порядку зменшення сили їх впливу на фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності.

Експертам спочатку було запропоновано виконати ранжирування групи показників, які аналізуються при оцінці фінансового стану, далі — провести оцінку важливості кожного критерія (коефіцієнта) окремо в середині кожної групи.

При цьому всі критеріальні показники було згруповано у 5 відповідних груп: перша група — показники майнового стану; друга група — показники ліквідності; третя група — показники фінансової стійкості; четверта група — показники рентабельності; п'ята група — показники ділової активності.

Запропоновані експертам для ранжирування групи показників і їх критерії (коефіцієнти) для оцінки фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності наведені на рисунку 1.

Обробка інформації, яку було отримано від експертів, здійснювалась методом рангової кореляції [12, с. 103]. Результати ранжирування експертами досліджуваних показників фінансового стану за ступенем їх значущості наведені в таблиці 2.

Узгодженість думок експертів як при визначенні важливості групи показників, так і їх окремих коефіцієнтів в середині кожної групи, оцінювалась за допомогою коефіцієнта конкордації [12, с. 181], який розраховується за формулою (3):

$$W = \frac{S}{\frac{1}{12}m^2(n^3 - n) - \frac{m}{12} \sum_{j=1}^m T_j}, \quad (3)$$

де W — коефіцієнт конкордації;

S — сумарне квадратичне відхилення рангів від їх середнього значення;

m — кількість експертів;

n — кількість показників;

T_j — показник, що враховує збіг однакових рангів (місць).

В нашому випадку ранги (місця), які експерти присвоїли показникам, не збігаються, тому $T_j = 0$, а формула розрахунку коефіцієнта конкордації буде мати спрощений наступний вигляд (4):

$$W = \frac{S}{\frac{1}{12}m^2(n^3 - n)} \quad (4)$$

Рис. 1. Запропоновані експертам для ранжирування групи показників

Джерело: сформовано авторами

Таблиця 2

Результати ранжирування показників фінансового стану та оцінка узгодженості думок експертів за коефіцієнтом конкордації

Експерти	1-а група	K_3	K_O	Фв	2-я група	K_a	K_u	K_n	K_3	3-я група	$K_{авт}$	$K_{фс}$	K_m	$K_{ОА}$	4-а група	R_a	R_0	R_n	5-а група	$T_{вир}$	$T_{он}$	$T_{ф}$
	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце	місце
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Оцінки експертів																						
№ 1	5	2	3	1	3	4	3	1	2	2	1	2	3	4	1	3	1	2	4	2	1	3
№ 2	4	2	3	1	3	4	3	2	1	2	2	1	3	4	1	3	2	1	5	2	1	3
№ 3	3	2	3	1	4	3	2	4	1	1	4	1	2	3	2	3	2	1	5	3	1	2
№ 4	5	3	2	1	1	4	3	2	1	2	1	2	3	4	3	3	1	2	4	3	1	2
№ 5	4	2	3	1	2	4	3	2	1	1	2	1	3	4	3	3	1	2	5	3	1	2
Розрахунок вихідних даних для визначення коефіцієнта конкордації																						
S	21	11	14	5	13	19	14	11	6	8	10	7	14	19	10	15	7	8	23	13	5	12
$\bar{X}$	15		10		15		12,5		15		12,5		12,5		15		10		15		10	
$S - \bar{X}$	6	1	4	-5	-2	6,5	1,5	-1,5	-6,5	-7	-2,5	-5,5	1,5	6,5	-5	5	-3	-2	8	3	-5	2
$(S - \bar{X})^2$	36	1	16	25	4	42,25	2,25	2,25	42,25	49	6,25	30,25	2,25	42,25	25	25	9	4	64	9	25	4
$\sum (S - \bar{X})^2$	178		42		178		89		178		81		178		38		38		178		38	
m	5		5		5		5		5		5		5		5		5		5		5	
n	5		3		5		4		5		4		5		5		3		5		3	
Розрахунок коефіцієнта конкордації та його вірогідності																						
W	0,71		0,84		0,71		0,71		0,71		0,65		0,71		0,71		0,76		0,71		0,76	
узгодженість	добра		добра		добра		добра		добра		добра		добра		добра		добра		добра		добра	
$\chi^2_{розр}$	14,24		8,40		14,24		10,68		14,24		9,72		14,24		14,24		7,60		14,24		7,60	
вірогідність.	+		+		+		+		+		+		+		+		+		+		+	

Джерело: розрахунки авторів

Коефіцієнт конкордації може змінюватися в межах $0 \leq W \leq 1$. Узгодженість вважається задовільною, якщо $W \geq 0,5$, якщо $W \geq 0,7$, то узгодженість вважається доброю. При повному збігу думок експертів $W = 1$.

Вірогідність коефіцієнта конкордації перевіряється за критерієм Пірсона, який дає змогу судити про випадковість чи достовірність узгодженості думок експертів, і розрахункове значення якого визначається за формулою (5):

$$\chi_{розр}^2 = \frac{S}{\frac{1}{12} \cdot m \cdot n \cdot (n+1) - \frac{1}{(n-1)} \cdot \frac{1}{12} \cdot \sum_{j=1}^m T_j} \quad (5)$$

В нашому випадку при відсутності збігу рангів (місць) розрахунок вірогідності коефіцієнта конкордації має наступний вигляд (6):

$$\chi_{розр}^2 = \frac{S}{\frac{1}{12} \cdot m \cdot n \cdot (n+1)} \quad (6)$$

Розрахункове значення $\chi_{розр}^2$ порівнюється з табличним $\chi_{табл}^2$. Якщо розрахункове значення $\chi_{розр}^2$ перевищує табличне $\chi_{табл}^2$, то гіпотеза про наявність згоди думок експертів при ранжируванні показників приймається, тобто можна стверджувати, що має

місце не випадкова узгодженість думок експертів, і, як наслідок, за думкою обраних експертів можна здійснювати вибір чинників, що найбільше впливають на предмет дослідження — фінансовий стан підприємства [12, с. 258].

Результати розрахунку коефіцієнта конкордації та його вірогідності відображені також в таблиці 2.

За результатами ранжування (за сумою місць) були встановлені остаточні (узагальнені місця) груп показників та окремих коефіцієнтів в середині кожної групи. Найменша сума місць відповідає найвищому місцю, і, далі відповідно за таким принципом присвоюються і інші місця.

Для наочності з'ясування ступенів впливу обраних для аналізу чинників побудовані діаграми значущості груп показників і їх критеріїв при оцінці фінансового стану суб'єкта господарювання.

Далі на основі отриманих місць, за зведеними даними, розрахована питома вага кожної групи показників за їх значущістю в аналізі фінансового стану (таблиця 3).

З таблиці 3 видно, що найбільш важливою на думку експертів при оцінці фінансового стану, є група показників фінансової стійкості, на долю якої

Таблиця 3

Питома вага груп показників за визначеними експертами місцями за їх значущістю в аналізі фінансового стану

Група показників	Місце групи	Питома вага групи, %	показник	Місце
показники майнового стану	4	13,33	коефіцієнт зносу	2
			коефіцієнт оновлення	3
			фондовіддача	1
показники ліквідності	3	20,00	коефіцієнт абсолютної ліквідності	4
			коефіцієнт швидкої ліквідності	3
			коефіцієнт поточної ліквідності	2
			коефіцієнт загальної платоспроможності пп-платоспроплатоспроможності	1
показники фінансової стійкості	1	33,33	коефіцієнт автономії	2
			коефіцієнт фінансової стійкості	1
			коефіцієнт маневреності власного капіталу кккккккккккккапккапіталу	3
			коефіцієнт забезпеченості ОА власними коштами ккккккоштами	4
показники рентабельності	2	26,67	рентабельність активів	3
			рентабельність основної діяльності	1
			рентабельність продаж	2
показники ділової активності	5	6,67	тривалість виробничого циклу	3
			тривалість операційного циклу	1
			тривалість фінансового циклу	2
Всього		100	-	-

Джерело: розраховано авторами

припадає 33,33% загального впливу показників. Найменше значення впливу на фінансовий стан мають показники ділової активності.

Далі з кожної групи показників за результатами експертизи відібрано по одному найважливішому показнику: першої групи — фондовіддачу (Φ_e), другої групи — коефіцієнт загальної платоспроможності (K_z), третьої групи — коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{\phi c}$), четвертої групи — рентабельність основної діяльності (R_o), п'ятої групи — тривалість операційного циклу (T_{on}). Максимальній сумі балів обраного з групи показника буде відповідати величина питомої ваги даної групи. При цьому кожному відсотку питомої ваги присвоюється 1 бал, отже сума всіх балів показників буде дорівнювати 100 балам, що відповідає 100%, тобто вона охоплює та відображає характеристику суб'єкта господарювання в цілому. В таблиці 4 наведені мінімальні та максимальні межі (розбіжності) показників, які були визначені на основі аналізу середньостатистичних даних конкретної галузі. Ці межі при необхідності можуть бути змінені, а результати будуть перераховані автоматично за допомогою прописаних в Excel функцій.

Таким чином, кожному значенню обраного показника присвоюється відповідна сума балів в межах максимального ліміту, встановленого на основі питомої ваги групи, до якої відноситься відповідний показник.

За спрощеною методикою, яка пропонується, виконані розрахунки інтегральної оцінки фінансового стану N — суб'єкта підприємницької діяльності за останні 5 років, результати яких наведено в таблиці 4.

З таблиці 4 видно, що за обраними експертами показниками, тобто за спрощеним алгоритмом аналізу фінансового стану N — суб'єкта господарювання, найкращі результати своєї діяльності суб'єкт показав з точки зору фінансової стійкості, що говорить про існування у нього довгострокових джерел фінансування власної діяльності, а відповідність нормі коефіцієнта автономії свідчить, що залучення позикових коштів не становить великої загрози фінансовій незалежності N — суб'єкта підприємницької діяльності.

Зроблені основні висновки щодо оцінки фінансового стану N — суб'єкта підприємницької діяльності за скороченою методикою співпадають з результатами аналізу, який виконано для даного суб'єкта за класичною багатокритеріальною методикою.

Так, за значеннями відносних показників фінансової стійкості була відзначена висока фінансова незалежність N — суб'єкта підприємницької діяльності підприємства. Це підтверджено високим значенням коефіцієнта автономії, яке відповідало нормативному. Коефіцієнт фінансової стійкості протягом періоду, що аналізувався, був також близький до нормативного або відповідав йому, і на кінець 2018 року його величина зросла на 7,59%. Це позитивне явище, що свідчить про збільшення частки довгострокових джерел фінансування в їх загальному обсязі, як також відзначалось у висновках за результатами скороченого аналізу.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Запропонований методичний підхід до формування спрощеного алгоритму оцінки фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності побудовано на використанні

Таблиця 4

Інтегральна оцінка фінансового стану N — суб'єкта підприємницької діяльності

Показник	Мін межа	Мах межа	Мах к-ть балів	Кількість балів					Відхилення від норми, балів					Відносна зміна, %				
				2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2018/2014
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
$K_{\phi c}, \%$	75	90	33,33	31,36	30,99	31,59	32,74	32,89	-1,97	-2,34	-1,74	-0,59	-0,44	-1,18	1,92	3,66	0,45	4,88
$R_o, \%$	10	30	26,67	12,81	10,30	19,68	0,00	0,00	-13,86	-16,37	-6,99	-26,67	-26,67	-19,57	91,03	-100,00	-	-100,00
K_z	0,5	1	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00	-	-	-	-	-
$\Phi_e, \text{грн}$	0,2	1	13,33	4,42	4,93	5,68	0,00	0,00	-8,91	-8,40	-7,65	-13,33	-13,33	11,49	15,10	-100,00	-	-100,00
$T_{on}, \text{днів}$	15	35	6,67	5,78	5,92	5,33	3,65	2,03	-0,89	-0,75	-1,34	-3,02	-4,64	2,42	-9,97	-31,52	-44,38	-64,88
Всього			100,00	54,37	52,15	62,28	36,39	34,92	-45,63	-47,85	-37,72	-63,61	-65,08	-4,08	19,42	-41,57	-4,04	-35,77

Джерело: розрахунки авторів

наукового методу експертних оцінок — одного з основних методів науково-технічного прогнозування. Це дозволило обґрунтовано, з високою вірогідністю та достовірністю здійснити відбір найбільш впливових на фінансовий стан критеріїв (показників) та значно зменшити для спеціалістів-аналітиків обсяги розрахунків.

Можливість використання на практиці для аналізу фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності скороченої методики підтверджена збігом зроблених за нею висновків з тими, які отримано для конкретного суб'єкта за класичною багатокритеріальною методикою.

Особливого значення розробка спрощеного алгоритму оцінки фінансового стану набуває значення в сучасних умовах господарювання, коли більшість

малих та середніх підприємств власно для себе не проводять оперативний моніторинг фінансового стану із-за відсутності штатного досвідченого, кваліфікованого персоналу з фінансово-аналітичної роботи. Найчастіше управлінські рішення щодо перспективного розвитку суб'єкта підприємницької діяльності приймаються без обґрунтування та підкріплення їх висновками щодо фінансового стану, що значно збільшує ризикованість та знижує ефективність господарювання.

Для подальшого удосконалення розробленої методики спрощеної оцінки фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності слід врахувати особливості та специфіку функціонування підприємницької діяльності, її обсяги та завдання проведення аналізу фінансового стану.

Література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Київ, 2011. 328 с.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. Киев, 2007. 656 с.
3. Ковалев В. Финансовый анализ: методы и процедуры. Москва, 2006. 560 с.
4. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ, 2013. 440 с.
5. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ, 2008. 392 с.
6. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ, 2008. 536 с.
7. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ, 2008. 566 с.
8. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С., Негашев Е. В. Методика финансового анализа: учеб. и практ. пособие. Москва: ИНФРА-М, 2007. 207 с.
9. Коломієць Н. О. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. Том 29 (68). № 3. С. 223–230.
10. Майстро Р. Г., Позднякова А. А. Важливість систематичного проведення аналізу фінансового стану підприємства. Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. 2013. № 20 (993). С. 163–168.
11. Громова А. Е., Крамаренко К. В., Рудик Т. О. Аналіз фінансового стану з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. Молодий вчений. 2016. № 5. С. 44–47.
12. Бешелев С. Д., Гурвич Ф. Г. Математико-статистические методы экспертных оценок. Москва: Статистика, 1980. 263 с.

References

1. Bazilinsjka O. Ja. (2011) Finansovyj analiz: teoriija ta praktyka [Financial Analysis: Theory and Practice]. Kyjiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian)
2. Blank I. A. (2007) Finansovyj menedzhment [Financial management]. Kyjiv: Nika-Tsentr. (in Russian)
3. Kovalev V. (2006). Finansovyj analiz: metody i procedury [Financial analysis: methods and procedures]. Moskva: Fi S. (in Russian)
4. Kosova T. D. Finansovyj analiz: navch. posibnyk [Financial Analysis: A Tutorial]. Kyjiv: Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
5. Kramarenko Gh. O. Finansovyj analiz: pidruchnyk [Financial analysis: a textbook]. Kyjiv: Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
6. Poddjeryoghin A. M. (2008) Finansovyj menedzhment [Financial management]. Kiev: KNEU. (in Ukrainian)
7. Cal-Calko Ju. S. Finansovyj analiz: pidruchnyk [Financial analysis: a textbook]. . Kyjiv: Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)

8. Sheremet, A.D. and Sayfulin, R.S. (2007), Metodika finansovogo analiza [The technique of financial analysis]. Moskva: INFRA-M. (in Russian)

9. Kolomijecj N. O.(2018) Metodologichni aspekty ocinky finansovogho stanu jak osnovy efektyvnogho upravlinnja pidprijemstvom [Methodological aspects of estimation of financial condition as a basis for effective enterprise management]. Scientific notes of V. N. Vernadsky TNU. Series: Economics and Management, vol. 29 (68). no. 3, pp. 223–230.

10. Majstro R. Gh., Pozdnjakova A. A. (2013) Vazhlyvistj cystematychnogho provedennja analizu finansovogho stanu pidprijemstva [The importance of systematic analysis of the financial condition of the enterprise]. Bulletin of NTU «KPI». Series: Technical Progress and Production Efficiency Visnyk NTU «KhPI». Serija: Tekhnichnyj prohres i efektyvnistj vyrobnytva, no. 20 (993), pp. 163–168.

11. Gromova A. E., Kramarenko K. V., Rudik T. O. (2016) Analiz finansovogho stanu z oghljadu efektyvnogho vykorystannja finansovykh resursiv [Analysis of the financial condition for efficient use of financial resources]. Young scientist, no.5. pp. 44–47.

12. Beshelev S. D., Gurvich F. G. (1980)/ Matematiko-statisticheskie metodyi ekspertnyih otsenok [Mathematical and statistical methods of expert estimates]. Moskva: Statistika. (in Russian)